

**CHET TILI FANLARINI O'QITISHDA INTERAKTIV VA
INTEGRATSIYALASHGAN METODLARNING AMALIY AHAMIYATI
HAMDA SAMARADORLIGI.**

**ПРАКТИЧЕСКАЯ ЗНАЧИМОСТЬ И ЭФФЕКТИВНОСТЬ
ИНТЕРАКТИВНЫХ И ИНТЕГРИРОВАННЫХ МЕТОДОВ В ОБУЧЕНИИ
ИНОСТРАННОЯЗЫЧНЫМ НАУКАМ.**

**PRACTICAL SIGNIFICANCE AND EFFECTIVENESS OF INTERACTIVE
AND INTEGRATED METHODS IN TEACHING FOREIGN LANGUAGE
SCIENCES.**

Valiyeva Dilshoda Ikromjon qizi

Farg'ona davlat universiteti talabasi

dilshodavaliyeva107@gmail.com

Annotatsiya: Didaktika ta'limning umumiy nazariyasi, metodika muayyan o'quv predmetini o'qitish ilmi, lingvodidaktika tillarni o'qitish umumiy nazariyasi, lingvometodika aniq bir til (o'zbek tili, rus tili, ingliz tili, arab tili)ni o'qitish ilmi sifatida farqlanadi. Didaktik qonun-qoidalarni chet til o'qitishga moslab tatbiq etish yo'llarini yoritish maqsadida, eng avvalo, „Chet til” o'quv predmetining xususiyatlarini boshqa fanlardan farqlash kerak bo'ladi.

Kalit so'zlar: metod, interaktivlik, talaba, chet tillari, o'quv dasturlar, o'quv yuklama.

Abstract: Didactics is the general theory of education, methodology is the science of teaching a specific subject, linguodidactics is the general theory of language teaching, linguomethodology is the study of a specific language (Uzbek, Russian, English, Arabic). is distinguished as a science of teaching. In order to clarify the ways of applying didactic laws and regulations to foreign language teaching, first of all, it is necessary to distinguish the characteristics of the "Foreign language" subject from other subjects.

Key words: method, interactivity, student, foreign languages, educational programs, educational load.

Аннотация: Дидактика – общая теория образования, методология – наука о преподавании конкретного предмета, лингводидактика – общая теория преподавания языка, лингвометодология – изучение конкретного языка (узбекского, русского, английского, арабского). наука об обучении. Для выяснения способов применения дидактических законов и правил в обучении иностранному языку, прежде всего, необходимо выделить особенности предмета «Иностранный язык» от других предметов.

Ключевые слова: метод, интерактивность, студент, иностранные языки, образовательные программы, учебная нагрузка.

Atrofdagi dunyoni bilish va muloqot qilish vositalaridan biri sifatida chet tili o'zining ijtimoiy, kognitiv va rivojlanish funksiyalari tufayli zamonaviy ta'lim tizimida alohida o'rin tutadi. Dunyoda ingliz tilining xalqaro aloqaning yetakchi vositasi sifatidagi mavqeyi tobora kuchayib borayotgani va bu jarayonni to'xtatish yoki sekinlashtirishning jiddiy tendensiyalari mavjud emasligini inobatga olib, bu borada samarali usullarni qo'llash muammosi qo'yilmoqda. Ingliz tilini o'rgatish juda muhim. Zamonaviy ma'noda o'quv jarayoni o'quvchilarni ma'lum bilim, ko'nikma, qobiliyat va qadriyatlar bilan tanishtirish uchun o'qituvchi va talabalar o'rtasidagi. Chet tili darsi ijtimoiy hodisa sifatida qaraladi, bu yerda sinf o'qituvchi va talabalar bir-biri bilan muayyan ijtimoiy munosabatlarga kirishadigan, o'quv jarayoni barcha ishtirokchilarning o'zaro ta'siri bo'lgan ma'lum bir ijtimoiy muhitdir. Shu bilan birga, o'rganishdagi muvaffaqiyat o'rganish uchun barcha imkoniyatlardan jamoaviy foydalanish natijasidir. Talabalar esa bu jarayonga katta hissa qo'shishlari kerak. Barcha tasniflarda bilimlarni og'zaki bayon qilish usullari mavjud. Bularga hikoya, tushuntirish, suhbat, brifing kiradi. Og'zaki usullar o'rganishning barcha bosqichlarida qo'llaniladi: yangi materialni o'zlashtirishga tayyorgarlik paytida, uni tushuntirish, o'zlashtirish, umumlashtirish va qo'llash jarayonida.

Chet til o'qitishni tashkil etish uchun til va nutq tushunchalarining farqiga yetish g'oyat muhimdir. Tildagi birliklar, ayniqsa, leksika, hajman ko'p miqdorni tashkil etadi, kishi nutqida esa ikki-uch ming atrofida so'z qo'llanadi. Yozuvchilar esa

o‘z asarlarida 20—25 mingtagacha so‘z ishlatadilar. Ayrim tillarning lug‘aviy boyligi yarim milliongacha yetadi. Chet tilda o‘quvchilar mingtacha so‘zni aktiv egallaydilar. Til ijtimoiy, nutq esa individual hodisadir. Til, sodda qilib aytganda, birliklar va ularning aloqasi sistemasidir, nutq esa og‘zaki va yozma matndir. Tilni faqat nutq orqali o‘rganish mumkin. Tilda harf, tovushdan tortib, to morfema, so‘z, so‘z birikmalari, gap va matngacha bo‘lgan lingvistik belgilar, nutqda esa ushbu belgilarni qo‘llash tufayli axborot yetkazish imkoniyati bordir. Nutq doimo yo mahsulot, yo jarayon sifatida namoyon bo‘ladi. Matn lingvistikasi atalmish tilshunoslikning sohasi nutq birligi sifatida gapni emas, balki matn (makro va mikromatn)ni tan oladi.

Chet til ta‘limida tashkiliy o‘quv ko‘nikma va malakalari o‘quv-metodik vositalar asosida hosil qilinadi. Bu jarayon maktab tajribasi isbotidan o‘tgan quyidagi usullarni taqozo etadi: chet til o‘rgatishda muallim bilan o‘quvchi, muallim bilan sinf (guruh), o‘quvchi bilan sinf (guruh), o‘quvchi bilan o‘quvchi birga ishlashi tavsiya etiladi. O‘quvchilarning mustaqil ishlarini tashkil etishda lingafon yordamida mashg‘ulot o‘tkazish, ularning ovozlari yozish va eshitish, uyda o‘qish va uy vazifalarini (asosan yozma shaklda) bajarish ko‘nikma va malakalarini hosil qilish alohida ahamiyatga molikdir. O‘quvchilar olgan ko‘nikma va malakalarini o‘zlari tekshirib ko‘rishlari, nutqdagi kamchilik xatolarini o‘zlari to‘g‘rilab borishlari, o‘z nutqlarini o‘zlari eshitib kuzatishlari mumkin. Bu ishda nazorat metodikasining sinalgan usuli testlardan foydalanish oqibatida kutilgan natijalarga erishiladi. Hozirgi maktab tajribasiga kompyuterlarning kirib kelishi o‘z-o‘zini nazorat qilishda barakali samaralar bera boshladi. Bularning hammasi o‘quv jarayonida tashkiliy ko‘nikma va malaka hosil qilishga mo‘ljallangan tadbirlardir.

O‘qitish mazmunining mazkur qismi leksik, grammatik va talaffuz nomli kichik qismlardan iborat. O‘quv dasturida leksika va grammatika har bir sinfning materiali sifatida sanab o‘tiladi. Grammatika nomma-nom keltiriladi. Hatto aktiv va passiv grammatika ajratib ko‘rsatiladi. Leksika faqat miqdoran aniqlanadi. Qaysi leksik birliklar u yoki bu sinfda o‘rganilishi chet til leksik minimumidan olinib, darslikda taqdim etiladi. O‘zbek maktablari uchun ingliz, nemis, fransuz tillaridan

leksik minimumlar yaratilgan. Ispan tilidan maktab lug‘ati nashr etilgan, xolos. Til materiali talaffuz birliklarini ham o‘z ichiga oladi. O‘quv dasturining sinflarga ajratilgan bo‘limlarida talaffuz materiali taqdim etiladi. Yuqori sinflarda yangi birliklar talaffuzi ko‘nikmalarini rivoj toptirish maqsadida mashqlar bajarib turish tavsiya etiladi. Dasturda til materiali orasida tipovoy va tayyor jumlar ro‘yxati beriladi. Ular og‘zaki nutq ta‘lim maqsadi hisoblanadigan sinflar materiali qatorida keltiriladi. Boshqa o‘quv predmetlarida bo‘lganidek, chet til o‘rganish jarayonida ham o‘quvchilarni tarbiyalash maktabning asosiy vazifalaridan sanaladi. Ona-Vatanga sadoqat, tabiatga muhabbat, kishilarga hurmat, yaxshilik qilish, adolatparvarlikka intilish, baynalmilal his-tuyg‘u singari ijobiy xususiyatlarni singdirish chet til o‘rganishda muhim o‘rin egallaydi. Onglilik prinsipi metodika ilmida turli hajmdagi tushunchani ifodalagan. Masalan, 1950- yillar metodikasida „Onglilik“ deganda, til materialiga oid qoidalami o‘rganish yoki tarjima qilish ma‘nosini anglatar edi. Ona tiliga qiyoslash ushbu prinsipda tayanch tushuncha edi. Shu munosabat bilan „Ona tiliga suyanish“ prinsipiga asos solingan. „Suyanish“ ma‘nosi, boshqacha qilib, „Tarjima“ deb tushunilar edi. Chet til haqida haddan ziyod qoidalar shunchalik ildiz otgan ediki, harf tovushdan tortib matngacha barcha til materiali nazariy bilimlarni namoyish etishga bo‘ysundirilar edi. Qoidani bilish umumta‘limiy maqsad bilan bir pog‘onada edi, ya‘ni chet til sistemasini chuqur anglab yetishga intilishgan.

Hozirgi kunda onglilik prinsipi chet til o‘rgatish jarayoniga mana bunday tatbiq etilmoqda: birinchidan, o‘quv materialining tub mohiyatini tushunib yetish (falsafiy ma‘noda mazmun va shakl birligiga erishish), ya‘ni chet tildagi jumla va nutqning mazmunini anglash, ikkinchidan, til materialini qoidada emas, balki nutq amaliyotida ongli (malakali) qo‘llay olish, axborot almasha olish va, nihoyat, uchinchidan, „avvalo nutq va keyin sodda qoida“ atalmish mezonga itoat qilib ish ko‘rish, til tajribasidagi muvofiqlik (analogiya) va induktiv yo‘l tutish (til hodisasini qo‘llash, so‘ngra mavhumotga o‘tish) kabi metodik tadbirlar onglilik prinsipi doirasiga kiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Великанова А. В. Компетентностно-ориентированный подход к образованию / А. В. Великанова // Серия «Компетентностно-ориентированный подход к образованию». – Вып. 2 – Самара: Профи, 2002. – С. 92
2. Bekmurodova.U.B. “Ingliz tilini o’qitishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish” mavzusida referat., Toshkent 2012-yil.
3. N. Q. Xatamova, M.N. Mirzayeva. “INGLIZ TILI DARSLARIDA QO’LLANILADIGAN INTERFAOL USULLAR” (uslubiy qo’llanma), Navoiy, 2006, 40 bet.
4. Joraboyev, B. B. O. (2021). Using authentic materials on english lessons. Academic research in educational sciences, 2
- 5.Usmonova, D. S., & Usmonova, K. E. (2022, October). PHONEME THEORY IN LINGUISTICS SCHOOLS. In *INTERNATIONAL CONFERENCES* (Vol. 1, No. 13, pp. 6-9).
6. Usmonova, D. S., & Djalolov, Z. J. (2022, October). THE ROLE OF CULTURE IN TRANSLATION PROCESS. In *INTERNATIONAL CONFERENCES* (Vol. 1, No. 8, pp. 160-163).
7. Ubaydullayeva, Durdon, and Muhammadjon Tojiboyev. "TRANSLATION IS THE STUDY OF LINGUISTIC AND LITERARY." Academic International Conference on Multi-Disciplinary Studies and Education. Vol. 1. No. 1. 2023.
8. Ubaydullaeva, D. (2022). ҲОЗИРГИ ЗАМОН ТИЛШУНОСЛИГИДА ҚЎШМА ГАПЛАР ТАВСИФИ, ТАСНИФИ ВА МЕТАТИЛИ МАСАЛАЛАРИ. Science and innovation, 1(Б6), 560-564.
9. Ubaydullaeva, D. (2022). PROBLEMS OF DESCRIPTION, CLASSIFICATION AND METATALOGY OF COMPLEX SENTENCES IN MODERN LINGUISTICS. Science and Innovation, 1(6), 560-564.
10. Ubaydullayeva, D., & Raxmonqulova, M. (2022). TILSHUNOSLIKDA IJTIMOY YO’NALISHNING TARAQQIYOTI. Science and innovation, 1(Б6), 869-873.
11. Ismoilova, D. (2021). Pragmatic failure in the heterogeneous

12. Gulyora, A., Odina, A., Asadbek, A., & Durdona, A. (2023). LEXICAL AND SEMANTIC TRANSFORMATION IN WRITTEN TRANSLATION. "RUSSIAN" ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ В СОВРЕМЕННОЙ НАУКЕ, 9(1).